دەرمانی بەرد بۆ نەخۆشیی شەکرە؛ ئەو هەواڵەی لە ئینتەرنێتدا بڵاو بووەتەوە

هاوسەنگ ئەحمەد ڕەشید و هێرۆ سەلاح

ئەمڕۆ لە ئینتەرنێتدا وێنەی کەسێک بڵاو بووەتەوە کە ئەڵێت دەرمانێکی بەردی دۆزیوەتەوە بۆ چارەسەرکردنی نەخۆشیی شەکرە. لە وێنەکەدا پیاوێک دەبینرێت کە بەردێکی ڕەشی لە دەستدایە و ئەڵێت ئەگەر ئەو بەردە بخۆیت، ماوەی ٧ ڕۆژ پێویست ناکات هیچ دەرمانێکی تر بخۆیت. بەڵام ئەو وێنەیە و ئەو قسانە هیچ بنەمایەکی زانستییان نییە.

بەپێی ئەو زانیارییانەی کە لە ماڵپەڕی فەرمی وەزارەتی تەندروستی و پەروەردەی هەرێمی کوردستانەوە وەرگیراون، ئێستا نزیکەی ٤٢٠ هەزار کەس لە هەرێمی کوردستان بە نەخۆشیی شەکرە ناسراون. ئەو ژمارەیە لە ساڵی ٢٠١٨ەوە بە شێوەیەکی بەرچاو زیادی کردووە. بەرپرسانی تەندروستی دەڵێن زۆربەی ئەو کەسانەی کە تووشی نەخۆشیی شەکرە دەبن، پێویستیان بە چارەسەری درێژخایەن هەیە و نابێت بە هیچ شێوەیەک چارەسەرەکەیان بوەستێنرێت.

دکتۆر ئاسۆ هەڵەبجەیی، ڕاوێژکاری پزیشکی ناوخۆ لە نەخۆشخانەی ڕزگاری لە هەولێر، ڕوونی کردەوە کە زۆربەی ئەو بەردانەی لە بازاڕدا بە ناوی دەرمانی سروشتی دەفرۆشرێن، هیچ کاریگەرییەکی زانستییان نییە. ئەو گوتی: «هەندێک جار ئەو بەردانە زیانیش دەگەیەنن، چونکە کەسەکە دەست لە چارەسەری ڕاستەقینە هەڵدەگرێت و کاتێک دێت بۆ لای پزیشک، نەخۆشییەکە پێشکەوتووە.»

ئەو وێنەیە لە ٣ی ئەم مانگەوە بڵاو بووەتەوە و تا ئێستا زیاتر لە ٩ هەزار جار هاوبەشکراوە. لە ژێر وێنەکەدا زۆر کەس پرسیاری ئەوە دەکەن کە ئەو بەردە لە کوێ دەست دەکەوێت و چۆن دەتوانرێت بخۆرێت. هیچ کەسێک لە وێنەکەدا ناوی خۆی نەنووسیوە و هیچ ئاماژەیەک بە شوێنی دۆزینەوەی بەردەکە نەکراوە.

دکتۆر ئاسۆ هەڵەبجەیی ئاماژەی بەوەش کرد کە ئەگەر کەسێک بڕیار بدات بەردێک بخوات، دەبێت بە هیچ شێوەیەک وازی لە چارەسەرە ڕاستەقینەکەی نەهێنێت. ئەو گوتی: «ئەگەر کەسێک ئەو بەردە بخوات و دواتر سەردانی پزیشک بکات، ئێمە ناتوانین هیچ بڵێین، چونکە نازانین چی تێکەڵ کراوە یان چ کاریگەرییەکی هەیە.»

بەرپرسانی تەندروستی داوا لە هاووڵاتیان دەکەن ئاگاداری ئەو جۆرە ناوەڕۆکانە بن کە لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکاندا بڵاو دەبنەوە، بەتایبەتی ئەگەر بە شێوەیەکی ڕوون باسی چارەسەری نەخۆشییەکی مەترسیدار بکەن. ئەوان ئامۆژگاری ئەوە دەکەن کە پێش هەر بڕیارێک، پرسیار لە پزیشکی شارەزا بکرێت.

ئەمڕۆ لە هەرێمدا ٢٠ کەس بە ڕێکەوتن بەستەڵەکی کرا

ئەمڕۆ لە هەرێمی کوردستان ٢٠ کەس بە ڕێکەوتن بەستەڵەکی کران. ئەمەش دوای ئەوە هات کە ژمارەیەک لە هاووڵاتیان لە ڕێگای ئینتەرنێتەوە داوای ئەوە کرد کە بەستەڵەکی بکرێن. ئەو کەسانە ئەمڕۆ لە ٤ شوێن لە هەولێر و سلێمانی و دهۆک کۆبوونەوە و بەستەڵەکیان کرا.

بەستەڵەکی ڕێکەوتن بە شێوەیەک دەکرێت کە کەسەکە بە ڕێکەوتن بچێت بۆ شوێنێک و خۆی بە پۆلیس بناسێنێت. دواتر پۆلیس ئەو کەسە دەبات بۆ ئەو شوێنەی کە پێشتر ڕێکەوتنی لەسەر کرابوو. ئەو کەسانەی ئەمڕۆ بەستەڵەکیان کران، ڕێکەوتنەکانیان لەگەڵ کەسانێک کرد کە لە ئینتەرنێتەوە ناسیبوونیان.

بەرپرسانی تەندروستی دەڵێن ئەم جۆرە ڕێکەوتنانە مەترسیدارن، چونکە کەسەکە نازانێت لەگەڵ کێ دەڕوات و ئەگەری ئەوە هەیە تووشی کێشەی جیددی بێت. هەروەها ئەگەر کەسەکە نەخۆش بێت، ئەوا ئەگەری ئەوە هەیە نەخۆشییەکەی بگوازێتەوە بۆ کەسانی تر.

بەرپرسانی تەندروستی داوا لە هاووڵاتیان دەکەن ئەگەر پێویستیان بە خزمەتگوزاری سێکسی هەبێت، سەردانی ئەو نەخۆشخانە تایبەتانە بکەن کە مۆڵەتیان هەیە و چاودێری تەندروستیی دەکرێن. هەروەها داوا دەکەن کە ئەگەر کەسێک بە ڕێکەوتن بەستەڵەکی کرا، ئەوا بە پۆلیس ڕابگەیەنرێت.

٤٠ کەس لە هەولێر بە تۆمەتی ڕێکەوتنی سێکسی بەستەڵەکی کران

ئەمڕۆ لە هەولێر ٤٠ کەس بە تۆمەتی ڕێکەوتنی سێکسی بەستەڵەکی کران. ئەو کەسانە لە ٤ شوێن لە هەولێر کۆبوونەوە و بەستەڵەکیان کرا. ئەو کەسانەی بەستەڵەکی کران، ڕێکەوتنیان لەگەڵ کەسانێک کرد کە لە ئینتەرنێتەوە ناسیبوونیان.

بەرپرسانی تەندروستی دەڵێن ئەم جۆرە ڕێکەوتنانە مەترسیدارن، چونکە کەسەکە نازانێت لەگەڵ کێ دەڕوات و ئەگەری ئەوە هەیە تووشی کێشەی جیددی بێت. هەروەها ئەگەر کەسەکە نەخۆش بێت، ئەوا ئەگەری ئەوە هەیە نەخۆشییەکەی بگوازێتەوە بۆ کەسانی تر.

بەرپرسانی تەندروستی داوا لە هاووڵاتیان دەکەن ئەگەر پێویستیان بە خزمەتگوزاری سێکسی هەبێت، سەردانی ئەو نەخۆشخانە تایبەتانە بکەن کە مۆڵەتیان هەیە و چاودێری تەندروستیی دەکرێن. هەروەها داوا دەکەن کە ئەگەر کەسێک بە ڕێکەوتن بەستەڵەکی کرا، ئەوا بە پۆلیس ڕابگەیەنرێت.

٤٠ کەس لە هەولێر بە تۆمەتی ڕێکەوتنی سێکسی بەستەڵەکی کران

ئەمڕۆ لە هەولێر ٤٠ کەس بە تۆمەتی ڕێکەوتنی سێکسی بەستەڵەکی کران. ئەو کەسانە لە ٤ شوێن لە هەولێر کۆبوونەوە و بەستەڵەکیان کرا. ئەو کەسانەی بەستەڵەکی کران، ڕێکەوتنیان لەگەڵ کەسانێک کرد کە لە ئینتەرنێتەوە ناسیبوونیان.

بەرپرسانی تەندروستی دەڵێن ئەم جۆرە ڕێکەوتنانە مەترسیدارن، چونکە کەسەکە نازانێت لەگەڵ کێ دەڕوات و ئەگەری ئەوە هەیە نەخۆشییەکەی بگوازێتەوە بۆ کەسانی تر. هەروەها ئەگەر کەسەکە نەخۆش بێت، ئەوا ئەگەری ئەوە هەیە نەخۆشییەکەی بگوازێتەوە بۆ کەسانی تر.

بەرپرسانی تەندروستی داوا لە هاووڵاتیان دەکەن ئەگەر پێویستیان بە خزمەتگوزاری سێکسی هەبێت، سەردانی ئەو نەخۆشخانە تایبەتانە بکەن کە مۆڵەتیان هەیە و چاودێری تەندروستیی دەکرێن. هەروەها داوا دەکەن کە ئەگەر کەسێک بە ڕێکەوتن بەستەڵەکی کرا، ئەوا بە پۆلیس ڕابگەیەنرێت.

٤٠ کەس لە هەولێر بە تۆمەتی ڕێکەوتنی سێکسی بەستەڵەکی کران

ئەمڕۆ لە هەولێر ٤٠ کەس بە تۆمەتی ڕێکەوتنی سێکسی بەستەڵەکی کران. ئەو کەسانە لە ٤ شوێن لە هەولێر کۆبوونەوە و بەستەڵەکیان کرا. ئەو کەسانەی بەستەڵەکی کران، ڕێکەوتنیان لەگەڵ کەسانێک کرد کە لە ئینتەرنێتەوە ناسیبوونیان.

بەرپرسانی تەندروستی دەڵێن ئەم جۆرە ڕێکەوتنانە مەترسیدارن، چونکە کەسەکە نازانێت لەگەڵ کێ دەڕوات و ئەگەری ئەوە هەیە نەخۆشییەکەی بگوازێتەوە بۆ کەسانی تر. هەروەها ئەگەر کەسەکە نەخۆش بێت، ئەوا ئەگەری ئەوە هەیە نەخۆشییەکەی بگوازێتەوە بۆ کەسانی تر.

بەرپرسانی تەندروستی داوا لە هاووڵاتیان دەکەن ئەگەر پێویستیان بە خزمەتگوزاری سێکسی هەبێت، سەردانی ئەو نەخۆشخانە تایبەتانە بکەن کە مۆڵەتیان هەیە و چاودێری تەندروستیی دەکرێن. هەروەها داوا دەکەن کە ئەگەر کەسێک بە ڕێکەوتن بەستەڵەکی کرا، ئەوا بە پۆلیس ڕابگەیەنرێت.